Het Oversticht

Gemeente Raalte
t.a.v.
Postbus 140
8100 AC Raalte

Zwolle, 15 mei 2024

Ons kenmerk: 033.24
Betreft: ruimtelijk advies zonnepark Energielandgoed Raalte

Geachte

In het kader van de aanvraag zonnepark Energielandgoed Raalte aan de Hondemotsweg, Stobbenbroekerweg aan de noordwestzijde van de kern Raalte heeft u gevraagd om een onafhankelijk ruimtelijk advies voor het nu voorliggende plan.

ADVIES De huidige aanvraag van een groot zonnepark van bijna 20 ha, op drie verspreide locaties van ongeveer 6 ha, kan niet los worden gezien van de grotere landschappelijke schaal, de beleving van het landschap in een ruimere zone.
Landschap is inherent aan verandering, al eeuwen lang. Dat laat ook dit gebied vanuit de historische gelaagdheid zien. De Velner en Het Reelaer zijn als landgoederen onlosmakelijk verbonden met 't Nijenhuis en Het Rozendael. Op zichzelf en in relatie zijn zij historisch en landschappelijk van hoge waarde. Zij geven een duidelijk kleuring aan de landschappelijke ontwikkeling van dit gebied. Nieuwe ontwikkelingen zijn inherent aan landschappen, maar moeten zorgvuldig worden ontworpen vanuit de 'eigenheid' en 'continuïteit' die de landschappen kenmerkt. De parken moeten zich voegen in de gelaagdheid en niet bepalend zijn. Zonneparken kunnen op de langere termijn positief bijdragen aan een duurzaam landschappelijk en ecologisch raamwerk, verbindingen voor natuur in een groen-blauwe dooradering.

Concluderend zijn wij negatief over het voorliggende plan. Het zonnepark, bestaande uit drie verschillende locaties, waarvan twee in hoge mate cultuurhistorisch landschappelijk gevoelig, gaat op de voorgestelde wijze het draagvlak van het landschap te boven. Het plan zet in op versterking van de biodiversiteit, maar het aan te leggen landschappelijk raamwerk (droog en nat) voelt niet geheel in verhouding met de schaal van de parken en is ook niet overal passend bij de kenmerken van het specifieke deelgebied. De beleving, de sfeer van het landschap, zal door drie zonneparken relatief dicht bij elkaar negatief worden beïnvloed.

Aan de Stadsmuur 79-83
Postbus 531, 8000 AM Zwolle
038 – 4213257
mail@hetoversticht.nl
www.hetoversticht.nl

KvK 40059486
BTW NL0026.45.440.B01
IBAN NL47RABO0184885671

Locatie 1 is ruimtelijk gekoppeld aan een relatief jong agrarisch bedrijf, wat op zich passend kan zijn, maar tast op voorgestelde wijze de aanleg van landgoed De Velner als ook de openheid van het weteringenlandschap aan. Met name in het middendeel van deze zone worden de waarden aangetast. Nabij het erf en in overgang naar de oorspronkelijke meer besloten landschap is dit minder het geval. De aantasting ligt in het verdwijnen van de openheid en de verknoping van de bossage met de markante laan van De Velner. Op deze locatie is niet voldoende ontworpen op het hoogteverschil, de zichtlijnen en het oorspronkelijke landschap in de gradiënt van laag en hoog. Wij adviseren een verdere ruimtelijke verkenning vanuit de eigenheid van de plek met een stevige inzet van landschappelijke structuren in de randen en in aansluiting op het park. Hiermee zeggen wij geen 'ja' op deze locatie op voorhand. Maar geven aan dat er wel mogelijkheden tot een verkenning zijn naar een manier waarop het park zich in een bepaalde schaal kan voegen.

Locatie 2, een jongere ontginning die door de landbouw is opgeschaald, is landschappelijk minder gevoelig. Mede ook vanwege de ligging nabij het spoor, de weg, het kruispunt en de zuivering. Een park kan hier mogelijk bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzaam landschappelijk 'raamwerk', mits van voldoende maat. In de huidige opzet lijkt de aanvullende aanplant niet in balans met het park. De vraag is ook in hoeverre er toch zicht blijft op de panelen. Bij deze locatie moet extra zorg worden besteedt aan de inpassing vanuit erven nabij.

Locatie 3 tast de waarden van het kleinschalige landschap, de landgoedaanleg en specifiek de markante lanen van Het Reelaer aan. Een park op deze locatie is landschappelijk gezien niet wenselijk.

Wij lichten ons advies toe per locatie. In de bijlage is ter aanvulling een uitsnede uit het advies van 2021 opgenomen.

Waarden landschap en advies zonnepark

Locatie 1 ligt in aansluiting op een agrarisch erf in het weteringenlandschap. Langs de weides was mogelijk oorspronkelijk een aanplant van knotbomen (wilg en/of els). Van waarde is de openheid met als bijzonderheid de 'ingestoken' aanleg van De Velner. Deze gronden waren ook lange tijd in eigendom bij De Velner. Het lager en open gelegen weiland vormt een contrast met de besloten en hoger gelegen zandrug met boerenerven en het landgoed (het hoogteverschil is op plekken markant). De laan de Pruimers Allée en enkele bossages geven verbinding met de zandrug waarop het landgoed Het Reelaer ligt. De Stobbenbroekerweg, aangeplant met laanbomen, ligt op de overgang van het open weteringlandschap naar het voormalige meer besloten kampen en landgoederenlandschap aan de noordoostzijde van de weg.

Het zonnepark zoals voorgesteld op deze locatie heeft negatieve impact op het open landschap en de historische waarden met in het bijzonder de aanleg (zichtas) van De Velner. Met name het deel van het zonnepark dat een ruimtelijke verbinding aangaat met deze laan. Een inpassing met een landschappelijke aanplant is enerzijds begrijpelijk, maar in de vorm van een houtsingel gaat de markante laan een verbinding aan met deze nieuwe aanplant. De markante structuur is daardoor niet meer herkenbaar als op zichzelf staand. Dit doet afbreuk aan de historisch landschappelijke waarde. Ook zal door deze nieuwe hoge aanplant het open zicht verloren gaan gezien vanaf de Allée en vanaf de zandrug. De wal die wordt aangelegd is als structuur in het landschap niet passend. Het zonneveld wordt erdoor benadrukt als zelfstandige eenheid.

Op meer erven vinden deze transities naar zon ‘van onderop’, plaats. Als verdienmodel, vaak coöperatief. In die zin kan het passend zijn bij dit relatief jonge erf. Het ontwerp van het park moet gericht zijn op een schaal passend bij het erf en op de aanleg van een duurzaam ‘raamwerk’ (nat en/of droog) wat verbindt met het omliggende landschap. Een verdere verkenning van ruimtelijke inpassing met in achtneming van eerder genoemde kanttekeningen zou hier mogelijk zijn. Hiermee zeggen wij geen ‘ja’ op deze locatie op voorhand. Deze verkenning zou gericht moeten zijn op de schaal van het park, het behoud van de openheid en de doorzichten, loskoppeling van de laan van De Velner in het lage deel. Versterking van de kleinschaligheid in het hoger gelegen oostelijke deel.
Andere typen aanplant als hakhout of griend structuren, knotbomen, mogelijk riet langs water in combinatie met waterberging, zijn daarin passend in de lage delen. Door gefaseerd beheer kan inpassing en behoud van openheid en zichten samengaan. Aan de zuidoostzijde kan op basis van eerdere tijdlagen ontworpen worden aan bosstructuren (evt. ook in een hakhoutbeheer), aanvullend met enkele struwelen of hagen om de schaal van het landschap te verkleinen. Voor de biodiversiteit in combinatie met extensieve zones, kruiden- en bloemrijke graslanden, en meer specifieke biotopen die hier wenselijk zijn. Ook een stevige erfaanplant aan de zijden zorgt voor een betere inpassing van het park.

Uitsnede topografische kaart uit 1900 met zichtbaar de landschappelijke structuren en uitsnede uit het plan locatie (Bron: landschappelijk inpassingsplan).

Locatie 1, een contrastrijk landschap van laag-open en hoger-besloten met een landgoedaanleg en erven (Foto's Het Oversticht, april 2024).

Locatie 2 ligt in een landschap waarin door opschaling van de landbouw de kenmerken van kleinschaligheid zijn verdwenen. De reuring van de drukke N-weg en het spoor is hier ervaarbaar. De insteek vanuit het landschapsbeleid is de versterking van het landschappelijk 'raamwerk'. Het zonnepark kan mogelijk positief bijdragen aan de verkleining van de schaal van het landschap en daarmee tevens het park en de infra van weg en spoor inpassen. Dit vraagt wel om stevige landschappelijke lijnelementen die tevens jaarrond het zicht vanaf de buurerven en vanaf de weg wegnemen op de constructies.

De voorgestelde inpassing aan de zuidwestzijde bestaat uit een strook van 5 meter met een struweel van ongeveer 1,5 tot 1,8 meter hoog. De panelen zijn in de hoogste stand 2,23 meter en het hekwerk is 1,80 meter. De vraag is in hoeverre er toch zicht op het park ontstaat in met name het winterseizoen, en ook jaarrond. Om de lange lijn te doorbreken en het zicht op het park te verminderen zou het struweel aanvullende ingeplant kunnen worden met enkele inheemse boomvormers (2e orde). Een afwisseling in hoogte van aanplant sluit beter aan bij de singels in de omgeving waarin struiken en bomen van een 1e orde staan. Het is een passende keuze in het struweel groenblijvende soorten op te nemen. Wilde liguster en hulst zijn daarvoor geschikt.
Ook aan de noordzijde zou een aanplant met struweel en enkele boomvormers kunnen bijdragen. Vanuit het spoor zal het zonnepark dan ook minder zichtbaar zijn.
Aanvullende aanplant van (knot)bomen, struweel, singels, haaks op de weg zal bijdragen aan de verkleining van de schaal van de akkers en weiden en zal daarmee ook positief bijdragen aan de inpassing van het zonnepark als geheel (wij zijn niet op de hoogte van het eigendommen van de aanliggende percelen).

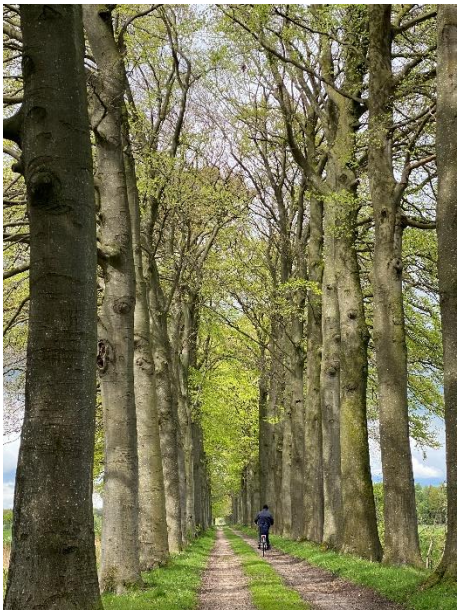
Uitsnede uit het plan (Bron: landschappelijk inpassingsplan).

Locatie 2, een opgeschaald voormalig meer besloten kampenlandschap. In het midden van deze zone een markant Sallands boerenerf omgeven door inheemse singels (foto's Het Oversticht, april 2024).

Locatie 3 ligt in de nabijheid van het NNN en het landgoed Het Reelaer. Deze locatie is landschappelijk erg gevoelig. De lanen, deels waardevolle zandwegen, en de landgoedbossen geven het landschap op deze locatie een hoge kwaliteit. In het landschapsontwikkelingsplan worden de lanen als 'belangrijke dragers' benoemd. Het spoor ligt nabij, maar de landschappelijke besloten inbedding met veel markante bomen zorgen voor een 'verstilling' van deze plek. Veel bewoners en recreanten passeren deze plek. De intrinsieke waarde en de belevingswaarde is hoog en er kan dan ook worden geconcludeerd dat de aanleg van een zonnepark met nieuwe toegangsweg en hekwerken ondanks een inzet op de versterking van natuurwaarden, de verbinding van Het Reelaer en De Velner negatieve invloed heeft op de benoemde kwaliteiten en waarden.

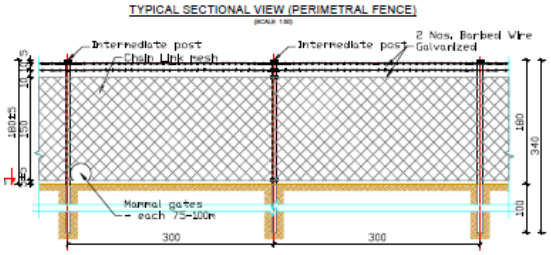
Locatie 3, een waardevol landschap met landgoedkarakter (foto's Het Oversticht, april 2024).

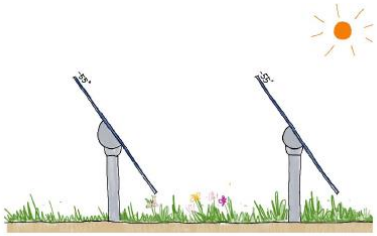
Advies hekwerken, aarden wal, stations en panelen algemeen
Het systeem van de *trackers* levert door efficiëntie in grondgebruik voor percelen meer kansen voor de ontwikkeling van biodiversiteit dan een traditioneel systeem. Dit is op zichzelf positief. De panelen zijn maximaal in hoogte 2,23 meter (ochtend en namiddag). Deze hoogte is meer dan bij een traditionele opstelling en zal bepalend zijn in het landschap. Een deel van de dag zullen ook de achterzijden van de panelen in het oog vallen. Dit vraagt om een robuust 'raamwerk' van groen, jaarrond, op een juiste (te beheren) hoogte.

De *hekwerken* zijn van gegalvaniseerd harmonicagaas met twee rijen prikkeldraad aan de bovenzijde, in een hoogte van 1,80 meter. Een dergelijke uitstraling en hoogte is niet wenselijk in het agrarisch en landgoederenlandschap. Een hoog schapengaas met houten palen en een draadbeveiliging is neutraler en beter passend.

Om de erflocatie 1 wordt een *wal* aangelegd. Aarden wallen zijn niet passend in een agrarisch landschap. Zij benadrukken eerder de vorm van een veld en daarmee de aanwezigheid ervan. Wij adviseren op een meer landschappelijke wijze het zicht te onttrekken aan het park.

Bij de erflocatie worden de *'stations'* op een opvallende plek gesitueerd. Wij adviseren deze objecten te situeren 'in het zonneveld', of nabij het erf zodat zij niet nadrukkelijk zichtbaar zijn. Uitvoering in een neutrale tint. De *toegangswegen* moeten in de landschappelijke structuur worden opgenomen. Maak gebruik van bestaande infrastructuur en houdt de lijnen kort. Bij de erflocatie 1 kan het erf zelf benut worden als ontsluiting. Toegangspaden niet verharden maar halfverhard of met een karrespoor.

tracker - maximale stand ochtend

Hekwerk, trackersysteem en achterzijde panelen (Bron: landschappelijk inpassingsplan).
Op de foto rechtsonder een beeld van een aarden wal bij een bestaand park in Raalte (Foto Het Oversticht, april 2024).

Wij hopen dat ons advies u kan ondersteunen bij het verdere proces van plantoetsing,

Met vriendelijke groet,

[redacted]

ervenconsulent

Bijlage

In het advies van 2021 hebben wij de locaties los beoordeeld. Wij hebben de gevoeligheden van de drie locaties als volgt beschreven:

- De *erflocatie 1* aan de Stobbenbroekerweg is landschappelijk gevoelig vanwege de solitaire ligging in het agrarische gebied. Zon op agrarische grond is alleen wenselijk wanneer er een integrale meerwaarde ontstaat voor het landschap.
- De *locatie 2* aan het spoor is landschappelijk het minst gevoelig. Voor deze locatie zou een verkenning kunnen worden gedaan waarbij integraal wordt ontworpen aan nieuwe functies waaronder zon op een kleine schaal. Daarbij laten wij niet onbenoemd dat het park op deze locatie het zicht vanuit bewoners zal beïnvloeden.
- De *locatie 3* ten zuiden van Het Reelaer is vanuit de waarden niet geschikt voor een zonneveld (relatie landgoed, recreatieve routenetwerk, NNN). Aan de noordwestzijde moet voldoende groene buffering zijn voor een landschappelijke overgang naar het landgoed.

In algemene zin hebben wij destijds geformuleerd dat de schaal van een zonnepark acceptabel is wanneer deze ruimtelijk gezien in balans wordt gebracht met de bestaande of aan te passen omgeving. Energie moet ‘onderdeel zijn van’ en niet bepalend zijn in een landschap. Daarbij is het steeds de vraag of elke locatie zich leent voor een invulling met zon. Dit is afhankelijk van de locatie op zichzelf met een mogelijkheid van meervoudig ruimtegebruik, de locatie in relatie tot de directe omgeving met hierin het koppelen van kansen of een aansluiting bij andere activiteiten.